

Asia: VN/34680/2022

Lausuntopyyntö: Oikeuslaitostyöryhmän projektiryhmän Siviiliprosessin sujuvoittaminen muistio -lentoviivästysasioiden käsittelyä koskevat ehdotukset

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Yleistä

Lentoviivästysshyvytysasioiden käsittely esitetyin tavoin kevennetyssä riita-asioiden menettelyssä on perusteltua. Hyvityksen määrä on suurimmillaankin vain 600 euroa ja asioissa esitettävä näyttö on usein suppeaa. Asianosaisten oikeudet siten voidaan toteuttaa riittävällä tavalla, kun ne käsitellään yhden tuomarin kokoonpanossa, jolloin säästyviä resursseja voidaan kohdentaa vaativimpiin ja asiaosaisten oikeusturvan kannalta merkityksellisimpiin asioihin. Asiat tulisi olla myös mahdollista ratkaista kirjallisesti aina, kun suulliseen käsittelyyn ei ole aitoa tarvetta, ja sähköisestä vireillepanotavasta tulisi säätää pääsääntö.

Lentoviivästysshyvytysasioita koskeva erityissääntely

Hovioikeus vastustaa erillisen lain säätämistä asioiden käsittelyä varten, koska se johtaa prosessilainsäädännön turhaan pirstaloitumiseen. Asiat tulisi käsitellä hallituksen esityksen mukaisessa pienten riita-asioiden menettelyssä (HE 89/2025 vp), joka sovellettaisiin esityksen mukaan vain asuinhuoneistoa koskevissa vuokrasuhderiidoissa. Täysin erillisen menettelylain säätäminen pelkästään lentoviivästysasioille ei ole hyvää oikeuspolitiikkaa. Niiden osalta olisi järkevää säädellä erityissäännöksiin ainoastaan yksittäisistä kysymyksistä, kuten esimerkiksi oikeudenkäyntikuluista samalla tavoin kuin on nykyisellään tehty huoneenvuokra-asioiden oikeudenkäyntikulujen osalta.

Hovioikeus kannattaa sitä, että asiat tulisi voida panna vireille sähköisillä vakioimuotoisilla lomakkeilla. Koska kaikilla matkustajilla ei ole välttämättä yhtäläisiä mahdollisuuksia sähköisten

asiointipalvelujen (Oma Tuomioistuin) käyttöön, käräjäoikeudella tulisi olla mahdollisuus perustellusta syystä sallia asian vireillepanon muulla tavoin.

Nykyinen oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 27 a § mahdollistaa riitaisen asian ratkaisemisen yksin kirjallisen valmistelun perusteella, jos kukaan asianosaisista ei vastusta asian ratkaisemista kirjallisessa menettelyssä ja jos asia on laadultaan sellainen, ettei sen ratkaiseminen edellytä pääkäsittelyn toimittamista. Lentoviivästysasioissa esitetään vain harvoin sellaista todistelua, jonka uskottavuutta on tarpeen arvioida. Pääosa lentoviivästysasioista on siten ratkaistavissa pelkästään kirjallisten todisteiden perusteella. Tämän vuoksi käräjäoikeudella tulisi olla oikeus ratkaista asiat kirjallisesti myös asianosaisten vastustuksesta huolimatta, kun asia on laadultaan sellainen, ettei pääkäsittely toisi siihen aitoa lisäarvoa.

Myös valmisteluistunnon toimittamisvelvollisuuden lieventäminen perustelua. On kuitenkin huolehdyttävä siitä, että kirjallinen valmistelu toimitetaan asianmukaisesti. Asioissa tulisi laatia aina yhteenvedo riidattomista ja riitaisista seikoista ja riitaisiin seikkoja koskevasta todistelusta. Tällöin on helpompaa arvioida, voidaanko asia ratkaista yksinomaan kirjallisessa menettelyssä. Yhteenvedon laatimisella voidaan myös huolehtia siitä, että asianosaiset mainitsevat kaikki seikat, joihin he haluavat vedota, ja siinä voidaan kiinnittää huomiota asianosaisten antaman lausuman epäselvyyteen tai puutteellisuuteen. Yhteenvedolla voidaan myös informoida muun muassa ratkaistavia oikeuskysymyksiä koskevasta aikaisemmasta oikeuskäytännöstä. Yhteenvedon laatimisesta ei aiheudu merkittävää lisätyötä, mikäli asianosaisten vaatimukset, väitteet ja ratkaistavat kysymykset ovat selkeitä ja yksiselitteisiä.

Kirjallisen kertomuksen käyttökiellon lieventäminen on perusteltua muistiossa tarkoitetuissa esimerkkitalanteissa, joissa todistajaa kuullaan vain teknisistä seikoista eikä kysy-mys ole miltään osin kertomuksen uskottavuusarvioinnista. Kirjallinen todistajankertomus saattaa toisaalta olla joskus hyvin teknisluontoinen ja alan erityistermejä sisältävä, jolloin sen ymmärtäminen voi edellyttää kertomuksen antajan suullista kuulemistä tuomioistuimessa, jotta tälle voidaan esittää selventäviä kysymyksiä.

Nykyinen valmistelun sisäistä preklusiota koskeva OK 5:22 § on oikein käytettynä tehokas työkalu estämään jutun oikeudenkäyntiaineiston aiheeton laajeneminen ja turvaa-maan asian joutuisa käsittely. Preklusiosääntelyn käyttöalan selvittämiseksi ei ole hovi-oikeuden mielestä tarvetta.

Siirtomahdollisuus eri käräjäoikeuksien välillä

Alueellisesti toimivaltainen tuomioistuin lentoviivästysshyvytysasioissa määräytyy Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan Bryssel

I -asetuksen perusteella ja se on kantajan valinnan mukaan lennon lähtö- tai saapumispaikan tuomioistuin. Tuomioistuinten alueellista toimivaltaa koskeva sääntely on siten jo EU-oikeustasolla säädetty.

Suurin osa kysymyksessä olevista erityiseen EU-oikeuteen perustuvista asioista tulee vireille Suomessa rajat ylittävän lentoliikenteen määrien perusteella

Itä-Uudenmaan ja Lapin käräjäoikeuksiin. Niille on kertynyt jo käsiteltyjen asioiden myötä kokemusta ja osaamista. Resurssien kohdentamisen kannalta ei ole tarkoituksenmukaista, että asioita päätyisi siirtomenettelyssä sellaisen tuomioistuimen ratkaistavaksi, joissa ei ole kokemusta kysymyksessä olevista asioista. Vaikka asioiden käsittelyajat voivat lyhentyä siirtävässä tuomioistuimessa, on ilmeistä, että ne pitenevät siirron vastaanottavassa tuomioistuimessa. Siirtomahdollisuus johtaisi siten vain käsittelyaikojen tasaantumiseen käräjäoikeuksien välillä, mutta ei riita-asioiden keskimääräisten käsittelyaikojen lyhentymiseen koko maassa. Lentoviivästysasioiden käsittelyn vaatimien resurssien kohdentaminen kaikkiin käräjäoikeuksiin ei ole nämä seikat huomioon ottaen perustelua ja järkevää.

Jyrki Kiviniemi

Presidentti

Ålander Tuula
Rovaniemen hovioikeus